

ВІЙСЬКОВИЙ ІНСТИТУТ
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник Військового інституту
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

генерал-майор В.В. БАЛАБІН
“22” _____ 2013 р.

ПРОГРАМА

комплексного державного екзамену з дисциплін:
“ВІЙСЬКОВИЙ ПЕРЕКЛАД ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ, ПРАКТИЧНИЙ
КУРС ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ, ОСНОВИ БОЙОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ
ПІДРОЗДІЛІВ ТА ЧАСТИН ЗСУ”
курсантів п'ятого курсу Військового інституту Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

Спеціальність: 7.02030304 Переклад
Спеціалізація: Військовий переклад (за мовами)

ПОГОДЖЕНО

Заступник начальника Військового
інституту Київського національного
університету імені Тараса Шевченка з
навчальної роботи

полковник

“18”

В.Л. КИРИК

2013 р.

Розглянута та ухвалена на засіданні
Вченої ради Військового інституту
Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

Протокол № 3 від 21.11 2013 р.

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Вивчення навчальної дисциплін комплексного державного екзамену має на меті опанування майбутніми офіцерами-перекладачами практичними навичками в галузі перекладу; забезпечення виконання різноманітних завдань життєдіяльності військ відповідно до кваліфікації офіцера військового управління тактичного рівня та практичного оволодіння необхідними знаннями зі спеціальності за фахом для виконання функціональних обов'язків в умовах сучасного бою; застосування різних прийомів та способів передачі інформації на основі закономірностей процесу перекладу й положень мовознавства та теорії комунікації.

У результаті вивчення навчальної дисципліни **“Військовий переклад другої іноземної мови”** курсанти повинні:

знати:

- військово-дипломатичний протокол та правила поведінки військового перекладача при різних умовах усного перекладу;
- особливості та правила вживання базових слів, словосполучень, граматичних конструкцій залежно від контексту/ реєстра;
- норми лексичної еквівалентності, граматичні, синтаксичні і стилістичні норми;
- методику післяперекладацьке саморедагування та правила контрольного редагування тексту перекладу;
- обов'язки військового перекладача під час виконання основних видів перекладу;
- правила оформлення переклади текстів різних видів та жанрів у комп'ютерному текстовому редакторі згідно з вимогами штабної культури;
- особливості перекладу, методи та прийоми передачі інформації військового, військово-політичного та військово-технічного характеру;
- військову фахову мову, спеціальну військово-політичну, військово-технічну та військово-спеціальну термінологію, скорочення та номенклатуру;
- прийоми та методи здійснення перекладу переговорів, брифінгів, офіційних зустрічей, виступів на конференціях, семінарах військово-політичної, військово-технічної та військово-спеціальної тематики в режимі одностороннього послідовного перекладу з іноземної мови;
- методику обробки, реферування та анутовання військової кореспонденції.

вміти:

- володіти військовою термінологією і адекватно вживати військові лексичні одиниці залежно від контексту/реєстра;
- здійснювати письмовий переклад військових текстів із дотриманням норм лексичної еквівалентності, граматичних, синтаксичних і стилістичних норм;
- здійснювати післяперекладацьке саморедагування та контрольне

редагування тексту перекладу;

- правильно оформлювати переклади текстів різних видів та жанрів у комп'ютерному текстовому редакторі згідно з вимогами штабної культури;
- володіти основами системи перекладацького скоропису при виконанні усного послідовного перекладу;
- забезпечувати конструктивний діалог із представниками країн-членів ООН, ОБСЄ, НАТО тощо шляхом вільного оперування військово-спеціальними термінами й поняттями під час перекладацького супроводження;
- розробляти, оформлювати й користуватися бойовими та службовими документами, здійснювати обробку, реферування та анотування військової кореспонденції;
- спілкуватися іноземною та українською мовами на суспільно-політичні, спеціальні та побутові теми для забезпечення військово-професійної діяльності;
- перекладати переговори, брифінги, офіційні зустрічі, виступи на конференціях, семінарах військово-політичної, військово-технічної та військово-спеціальної тематики в режимі одностороннього послідовного перекладу з іноземної мови
- складати офіційні документи (лист, звернення, тощо) українською та іноземною мовами з використанням наявних технічних засобів відповідно до діючих правил та норм службового діловодства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни **“Практичний курс другої іноземної мови”** курсанти повинні:

знати:

- основні фонетичні явища;
- основні граматичні явища, співвідношення їх форми та значення;
- словотвірні морфеми та моделі;
- основні граматичні та лексичні особливості перекладу;
- основну лексику за темами, що вивчаються;
- основну суспільно-політичну термінологію.

вміти:

- вільно і правильно спілкуватися іноземною мовою у ситуаціях професійного спілкування;
  - розуміти на слух монологічну та діалогічну мову;
- робити лінгвостилістичний аналіз наукових і художніх текстів із урахуванням навичок та вмінь, отриманих у практичних та теоретичних курсах;
- обговорювати й аналізувати художні твори з позицій ідейного змісту, композиційних і індивідуально-стилістичних особливостей;
  - реферувати і анотувати іноземною мовою суспільно-політичні, літературознавчі і лінгвістичні тексти;
  - викладати інформацію загально-філологічного і суспільно-політичного змісту в різних видах письмових робіт.

Після закінчення вивчення навчальної дисципліни “**Основи бойового застосування підрозділів та частин Збройних Сил України**” курсанти повинні:

знати:

- етапи реформування і пріоритетні напрями реформування і розвитку Збройних Сил;
- систему управління Збройних Сил;
- організаційну структуру Збройних Сил України, озброєння і бойову техніку видів Збройних Сил України;
- призначення, організацію, склад, принципи бойового застосування видів ЗС України;
- зміст та основні заходи підготовки підрозділів Збройних Сил України до участі в миротворчій операції;
- порядок роботи командира підрозділу щодо прийняття рішення на виконання миротворчих завдань;
- системи і засоби озброєння РТВ та ЗРВ;
- бойові можливості підрозділів РТВ та ЗРВ;
- принципи бойового застосування підрозділів РТВ та ЗРВ;
- системи і засоби озброєння авіації ППО;
- бойові можливості підрозділів авіації ППО;
- принципи бойового застосування авіації ППО;
- бойове застосування зенітно-ракетних підрозділів Сухопутних військ;
- досвід застосування механізованих (танкових) підрозділів;
- досвід застосування повітряних сил.

вміти:

- застосовувати вимоги керівних документів у повсякденній діяльності;
- організувати роботу командира підрозділу щодо прийняття рішення на виконання миротворчих завдань;
- організувати бойові дії підрозділів (взводів, рот);
- управляти ними в різних видах бою;
- враховувати у своїй повсякденній діяльності досвід застосування механізованих (танкових) підрозділів та застосування повітряних сил;
- діяти в складних умовах сучасного бою.

II. ЗМІСТ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІН
1. ЗМІСТ ПРОГРАМИ
навчальної дисципліни “ВІЙСЬКОВИЙ ПЕРЕКЛАД ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ
МОВИ”

1. Введення в курс військового перекладу

Вимоги до курсантів, що вивчають курс військового перекладу. Зміст роботи військового перекладача в бойовій обстановці. Місце військового перекладу в структурно-логічній схемі навчального процесу ВНЗ. Структура курсу військового перекладу. Військовий переклад та його особливості: стилістичні, лексичні, синтаксичні. Учбові посібники та словники, які використовуються в курсі військового перекладу.

2. Структура збройних сил країни, мова якої вивчається

Органи вищого військового управління збройних сил країни, мова якої вивчається. Військово-адміністративний поділ країни. Види збройних сил, регулярні та резервні формування. Сухопутні війська, роди військ та служби.

3. Комплектування збройних сил та порядок проходження служби

Система комплектування та порядок проходження служби рядовим, унтер-офіцерським та офіцерським складом. Бойова підготовка особового складу частин та підрозділів сухопутних військ, система позавійськової підготовки, військово-навчальні заклади країни, мова якої вивчається. Військові звання, знаки розрізнення та відзнаки. Особові документи військовослужбовців. Військова форма одягу.

4. Мотопіхота

Призначення та роль мотопіхоти в сучасному бою. Організація частин та підрозділів мотопіхоти. Штатне озброєння та бойова техніка. Тактико-технічна характеристика озброєння та бойової техніки.

5. Бронетанкові війська

Призначення та бойові якості бронетанкових військ. Організація частин та підрозділів бронетанкових військ. Бойові машини: їх призначення, озброєння, тактико-технічні характеристики, силові установки. Бойове призначення частин та підрозділів бронетанкових військ в основних видах бою.

6. Артилерія

Бойові якості та завдання артилерії в бою, класифікація артилерійського озброєння. Організація артилерійських частин та підрозділів. Загальна будова артилерійських систем. Види артилерійських боєприпасів, будова боєприпасу, вогневі позиції та види вогню.

7. Ракетна зброя

Класифікація, види ракет та їх тактико-технічні характеристики. Види ракет (тактичні, оперативно-тактичні, стратегічні). Системи керування та наведення ракет. Типи ракетних (реактивних) двигунів та їх будова. Призначення та використання ракет у сучасному бою.

8. Інженерні війська

Призначення та завдання інженерних військ. Інженерне обладнання місцевості. Загородження, їх призначення та класифікація.

9. Війська зв'язку

Призначення частин, підрозділів зв'язку та їх організація. Види зв'язку, їх характеристика. Радіозв'язок у сучасному бою. Загальна будова радіостанції. Принципова будова радіолокаційної станції. Радіоелектронна боротьба та протидія.

10. Повітряні Сили (ПС)

Склад, призначення та загальні завдання ПС. Організація та бойові задачі авіаційних частин та підрозділів. Класифікація літаків, вертольотів та їх призначення. Принципова будова літальних апаратів. Озброєння літаків та вертольотів.

11. Військово-Морські сили (ВМС)

Призначення, організація та склад ВМС. Класифікація кораблів та суден. Принципова будова надводних та підводних кораблів. Бойові якості та озброєння надводних кораблів та підводних човнів.

12. Зброя масового ураження

Ядерна зброя та її бойові якості. Види ядерних вибухів, уражаючі фактори. Хімічна зброя. Отруйні речовини та їх класифікація, засоби та способи їх використання. Індивідуальні та колективні засоби захисту від ЗМУ й способи їх використання.

13. Наступ

Види наступу та завдання, які вирішуються в ході наступу. Види маневру в наступі.

14. Оборона

Види, цілі та задачі оборони. Бойові порядки військ в обороні. Ведення

оборонного бою.

15. Забезпечення бойових дій

Види забезпечення бойових дій військ. Розвідка, способи її ведення. Сили та засоби розвідки. Маскування.

16. Тилове забезпечення

Види тилового забезпечення. Організація частин та підрозділів військового тилу. Предмети забезпечення, їх класифікація.

17. Військово-топографічні карти країни, мова якої вивчається

Класифікація іноземних військово-топографічних карт. Зарамкове оформлення карт, координатна сітка. Види масштабів. Умовні топографічні та тактичні знаки. Читання та доповідь обстановки по карті з тактичними умовними знаками країни, мова якої вивчається.

18. Штаби та бойові документи

Класифікація бойових документів, їх форма та зміст. Бойові розпорядження, розвідувальні донесення, розвідувальні дані. Їх форма та зміст.

19. Основи радіообміну

Загальні правила радіообміну. Суть радіоперехоплення. Переклад радіограм та звісток. Основи бортового перекладу.

20. Основа і структура національної безпеки

Основи національної безпеки. Політика національної безпеки. Суб'єкти національної безпеки. Міжнародні договори. Цивільний контроль за національною політикою безпеки. Міжнародна система безпеки 21 сторіччя.

21. Договори системи колективної безпеки

Статут Організації Об'єднаних Націй. Женевська конвенція. Договір про скорочення стратегічного озброєння III. Договір про відкрите небо.

22. Військово-політичний союз НАТО

Основні задачі НАТО з підтримки безпеки. Цивільна структура НАТО. Військова організація та структура НАТО. Військова організація та структура НАТО (Командування ОЗС). Стратегічна концепція оборони та безпеки країн-членів НАТО. План дій Україна-НАТО.

23. Міжнародні організації як суб'єкт колективної безпеки

Організація Об'єднаних Націй (загальні положення). Рада безпеки ООН. Організація з безпеки та співробітництва в Європі. Європейський Союз. Велика вісімка. Рада Європи.

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

навчальної дисципліни “ПРАКТИЧНИЙ КУРС ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ”

1. Граматика. Морфологія. Основні поняття.

Поняття системи і структури. Розподіл мовних одиниць за рівнями. Мова і мовлення. Парадигматичні і синтагматичні відносини. Граматичне значення. Типи граматичних значень. Граматичні категорії. Поняття опозиції. Морф, типи морфів. Морфема, типи морфем. Аломорфи. Типи аломорфів.

2. Частини мови сучасної англійської мови.

Критерії виділення частин мови. Різні класифікації англійських частин мови. Повнозначні та функціональні частини мови. Проблематичні частини мови в французькій мові.

3. Іменник. Його граматичні властивості та категорії.

Загальні характеристики іменника. Проблема роду в англійській мові. Стать і рід. Лінгвістичні засоби вираження статевих різниць. Категорія числа в англійській мові. Опозиція “однина-множина”, Категорія відмінка. Різні підходи до категорії відмінка. Артикль, проблема нульового артикля.

4. Дієслово. Його морфологічні властивості, класифікації дієслів. Граматичні категорії.

Загальні характеристики дієслова як частини мови: семантичні, морфологічні, синтаксичні властивості. Класифікації дієслів. Категорія часу. Категорія аспекту. Категорія стану. Дієслівні категорія особи та числа. Безособові форми дієслова.

5. Прикметник і прислівник як частини мови. Загальні характеристики.

Прикметник, загальні характеристики. Ступені порівняння прикметників. Прислівник, загальні характеристики. Синтаксичні функції прислівників.

6. Граматична категорія способу.

Граматична категорія способу. Різні точки зору на визначення категорії способу у дієслів. Способи та їхні значення.

7. Синтаксис. Основні синтаксичні поняття. Теорія словосполучення.

Морфологія і синтаксис. Синтаксичні теорії. Основні синтаксичні поняття. Синтаксичні константи синтаксичного рівня. Поняття словосполучення. Класифікації словосполучень.

8. Частини речення.

Речення: визначення, його класифікації, комунікативна структура речення. Головні частини речення. Підмет, присудок, його види. Другорядні частини речення (додаток, означення, обставина).

9. Складне речення.

Складносурядне та складнопідрядне речення. Визначення складного речення, складносурядні і складнопідрядні речення. Типи зв'язку у складних реченнях.

10. Висловлювання. Інформативна структура висловлювання. Тема і рема.

Комунікативні та прагматичні види висловлювань. Складне речення як поліпредикативна конструкція. Основні поняття прагматики. Теорія мовленнєвих актів. Дискурс-аналіз.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

навчальної дисципліни “ОСНОВИ БОЙОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ
ПІДРОЗДІЛІВ ТА ЧАСТИН ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ”

1. Основи бойового застосування підрозділів та частин Збройних Сил України

Концепція реформування і розвитку Збройних Сил України на період до 2017 року. Призначення, організація, склад, принципи бойового застосування видів Збройних Сил України на сучасному етапі.

2. Підготовка та дії підрозділів Збройних Сил України під час проведення миротворчої операції

Підготовка підрозділів Збройних Сил України до участі в миротворчій операції. Дії підрозділів Збройних Сил України у складі миротворчих сил під час проведення миротворчої операції.

3. Основи бойового застосування повітряних сил

Основи бойового застосування радіотехнічних військ (РТВ). Основи бойового застосування зенітно-ракетних військ (ЗРВ). Основи бойового застосування авіації. Основи бойового застосування зенітно-ракетних підрозділів Сухопутних військ.

4. Досвід застосування видів Збройних Сил України у локальних конфліктах

Досвід застосування механізованих (танкових) підрозділів. Досвід застосування повітряних сил.

III. ЛІТЕРАТУРА

ЛІТЕРАТУРА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ВІЙСЬКОВИЙ ПЕРЕКЛАД ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ”

1. Основи військового перекладу: (фран.мова): / За ред. В.В. Балабіна. підручник, автори: І.О. Ольховой, О.В. Акульшин, М.Б. Білан – Київ “Логос”, 2010.
2. Білан М.Б. Лексико-семантичні проблеми військового перекладу. – К.: Логос, 2010. – 244 с.
3. Українсько-французько-англійський словник зовнішніх зв’язків, стратегії та безпеки, автори: О.В. Акульшин, В.В. Балабін, М.Б. Білан, І.О. Ольховой К.: Логос, 2006. – 240 с.
4. Українсько-французько-англійський міжвидовий словник з тактики та логістики, автори: О.В. Акульшин, В.В. Балабін, М.Б. Білан, І.О. Ольховой, О.О. Ткаченко, І.Г. Савчук – К.: Логос, 2007. – 651 с.
5. Французько-українсько-російський словник термінів та скорочень ППО країн НАТО, автор: І.О. Ольховой – Київ, КНУ 1998 рік.
6. Французько-український словник, автори: О.О. Андрієвська, Л.А. Яворовська - Париж 1994 рік.
7. Французско-русский словарь военных сокращений А.Н. Баршев – Воениздат 1983.
8. Французско-русский военно-политический словарь В.В. Андриянов – Воениздат 1991.
9. Чередниченко О.І., Коваль Я.Г. Теорія і практика перекладу (французька мова). - К.: Либідь, 1995.

ЛІТЕРАТУРА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ПРАКТИЧНИЙ КУРС ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ”

1. Венгрєнівська М.А., Оратовський Т.Б. *Connaissez-vous la France*. – К., Експрес-об’ява. – 1998.
2. Вершинина Е.Г., Калинин Ю.С. Знакомтесь: Франция! Учебное пособие по лингвострановедению на французском языке. М., Высшая школа, 2007., 283 с.
3. Григорьева Е.Я. История Франции. Учеб. кн. для чтения на франц. языке. М., «Астрель». – 2002. – с.448.
4. Драненко Г.Ф. *Français niveau avancé DALF*. Навчальний посібник для вищ.навч.закладів. – Київ, Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. – 232с.
5. Крючков Г.Г., Хлопчук В.С., Корж Л.П., Харламова Г.С., Студенець П.В..
6. Поглиблений курс французької мови—Київ, Вища школа, 1998 — 399 с.
7. Самойлова О.П., Комірна Є.В. Практична граматики французької мови: Навчальний посібник для вищ.навч.закладів. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. – 512 с.
8. Чередниченко О.І., Герасименко І.П. Французька мова економіки і фінансів. – Київ: НМЦВО МОН України, 2001.- 130 с.
9. Чередниченко О.І., Мельник В.І., Соколова Г.Г. Мовленнєвий етикет.

- Українсько-французький довідник. – К., 1996.
10. Claval P. Géographie de la France. PU de France, 1995. – 128 p.
11. Yelenina Z.J. France-Ukraine. Навчальний посібник, - К.: Знання України, 2005. – 157 с.
12. Tcherednytchenko, Y. Koval Théorie et pratique de la traduction. – Київ, 1995.

ЛІТЕРАТУРА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ОСНОВИ БОЙОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ТА ЧАСТИН ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ”

1. Алексеев А. Анализ боевого применения авиации США в ходе операции “Решительная сила” – Ел. ресурс. – Режим доступу: <http://attend.to/commi>
2. Бойовий статут Сухопутних військ, ч. II, МОУ.
3. Бойовий статут Сухопутних військ, ч. III, МОУ.
4. Горшков А. Высокоточное оружие в операции “Свобода Ираку” // Независимое военное обозрение – 2004 - № 18, С. 6.
5. Воєнна доктрина України.
6. Довідник з Протиповітряної оборони. – Київ: МО України, Харків: ХВУ, 2003. – 368 с.
7. Єрмошин М.О., Федай В.М. Борьба в повітрі: Навчальний посібник. – Х.: ХВУ, 2004.
8. Основні напрями реформування та розвитку Збройних Сил України на період до 2017 р.
9. Тактика: підручник / В.В. Вішняков, Г.А. Дробаха, А.А. Каленський, Є.Б. Смірнов – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. – 735 с.
10. Тактична підготовка солдата, механізованого відділення і взводу: Навчально-методичний посібник / Мірошніков С.В., Каленський А.А., Шворов С.А., Сморгчов А.Б., Присяжнюк В.А. – К.: Видавництво географічної літератури “Обрії”, 2008. – 128 с.

Розглянута та ухвалена на спільному засіданні кафедри військового перекладу та спеціальної мовної підготовки, кафедри загальновійськових дисциплін, протокол № 3 від 02.11.2013 р.

Начальник кафедри військового перекладу та спеціальної мовної підготовки

Начальник кафедри загальновійськових дисциплін

підполковник В.М. ЛІСОВСЬКИЙ

полковник В.К. ШВАБ

“28” листопада 2013 р.

“28” листопада 2013 р.

Розглянута та ухвалена на засіданні Вченої ради військового гуманітарно-лінгвістичного факультету, протокол № 04 від 17.12.2013 р.

Начальник військового гуманітарно-лінгвістичного факультету
полковник

Ю.В.ДУЛІЧ

“17” грудня 2013 р.